

LIPNICA

Moravske Toplice Občasni informativni list občine

Foto: Jozef Poljbit

U V O D N I K

In tako smo, dragi bralci, prispeli do konca. Na koncu je zmeraj prav, da se poslovimo in si za naprej zaželimo: VSE NAJBOLJŠE! Naj Vam bo torej tudi v letu 1999 zdravje naklonjeno, sreča mila in zadovoljstvo brezmejno!

22. številka Lipnice sicer zaključuje leto, vendar je pogled že usmerjen vnaprej: župan je na dveh straneh razgrnil svoje razmišljanje o tem, s čim se bo občina ukvarjala v prihodnjem mandatu. Zlasti ne bi smeli spregledati poziva, da stopimo skupaj pri pripravi razvojnega plana!

Na naslednjih straneh pišemo o KS Tešanovci, gasilskem veteranu iz Vučje Gomile, o težavah in prizadevanjih v kmetijstvu, pa sportnikih št. 1, 2 in 3 v letu 1998 ...

Srečno!

Ludvik SOČIČ, urednik

DRAGE OBČANKE IN OBČANI!

OB PRIČAKOVANJU BOŽIČNIH IN NOVOLETNIH PRAZNIKOV VAM ŽELIM, DA NAJDETE TUDI TRENUTEK ZASE TER ZAŽELITE SVOJIM NAJBLIŽJIM VELIKO LEPEGA V NASLEDNJEM LETU. NAJ VAM LETO 1999 PRINESE VELIKO ZDRAVJA, SREČE, VESELJA IN LJUBEZNI VAM VOŠČIM
V SVOJEM IMENU IN IMENU OBČINSKIH ORGANOV
ŽUPAN FRANC CIPOT

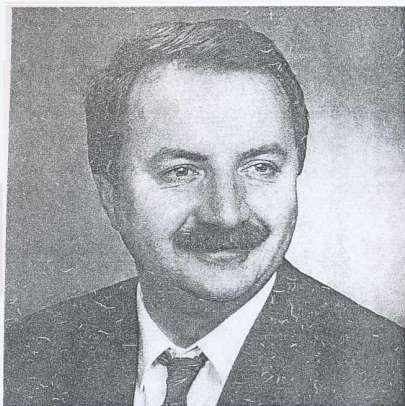
KEDVES POLGÁRAIM!

A KARÁCSONYI ÉS ÚJ ÉVI ÜNNEPEK ELŐTT KÍVÁNOM ÖNÖKNEK, HOGY LEGYENEK PILLANATOK, AMIKOR SAJÁT MAGUKRA IS GONDOLNAK ÉS SZERETTEIKNEK A LEGJOBBAKAT KÍVÁNJÁK A KÖVETKEZŐ ÉVBEN. AZ 1999-ES ÉV HOZZON ÖNÖKNEK EGÉSZSÉGET, SOK SZERENCSÉT, BOLDOGSÁGOT ÉS SZERETETET. EZT KÍVÁNOM
A SAJÁT NEVEMEN ÉS MINDEN KÖZSÉGI SZERV NEVÉBEN
POLGÁRMESTER FRANC CIPOT

MADŽARSKA NARODNA SAMOUPRAVNA SKUPNOST OBČINE MORAVSKE TOPLICE
želi vsem občanom občine vesele božične praznike in srečno novo leto 1999.

A MORAVSKE TOPLICEI KÖZSÉG MAGYAR NEMZETI ÖNIGAZGATÁSI KÖZÖSSÉGE
minden itt élő polgárnak kíván boldog Karácsonyi ünnepeket és eredményekben gazdag 1999-es Új évet.

KORAK NAPREJ ŠT. 2

STRATEŠKI PLAN RAZVOJA

Osnovna naloga, ki jo bom poskušal uresničiti v naslednjih štirih letih, je vsekakor pritegniti k sodelovanju vse občane, posebej pa računam na podporo ljudi, ki imajo dovolj znanja, izkušenj, volje in lastno vizijo.

Pri tem je prva in najpomembnejša naloga, ki jo bomo v občini morali sprejeti, strategija razvoja občine na gospodarskem in družbenem področju. Čeprav se bere nekako kot izpeta pesem, pa je vendarle res, da se na ta način najlaže izrazi splošni razvojni plan občine, ki ga bo treba pripraviti in ga potem tudi začeti uresničevati.

Če v splošnem delim področja strateškega plana razvoja na podsisteme, ki so v naši občini najpomembnejši, potem jih je možno opredeliti z naslednjim:

- kmetijstvo kot posebej pomemben del gospodarstva v občini;
- vse ostalo gospodarstvo, ki vključuje tudi področje infrastrukture;
- in celoten splet družbene strukture.

Tudi ob tej priložnosti bi želel pozvati k sodelovanju vse tiste posameznike v občini, ki ste pripravljene aktivno sodelovati pri pripravi strateških planov. Veselilo me bo, če se boste sami oglasili, da ne bi kdo, ki je pripravljen sodelovati in gotovo spada med strokovnjake, ki jim je potrebno dati možnost, izostal zaradi nepoznavanja ali kakega drugega razloga.

RAZVOJ KMETIJSTVA

Moje razmišljanje o strategiji razvoja kmetijstva v občini je naslednje:

- Kmetijstvo bomo glede na obseg kmetij, naravne danosti in prilagoditve vedno zahtevnejšim tržnim razmeram morali deliti na »intenzivno kmetijstvo« in »defenzivno (bio)kmetijstvo«. Temu bi bilo potrebno prilagoditi načrte prestrukturiranja sleherne kmetije v občini, predvsem pa tistih, kjer imajo lastniki namen ukvarjati se s kmetijstvom kot edino dejavnostjo.
- Podpora delovanju in ustanavljanju zadrug ali drugih oblik združevanja kmetov na interesni ravni, ki bodo opravljale predvsem pomembne komercialne in marketinške posle.
- Ustvarjanje lastne blagovne znamke za sadje, vino, zelenjavo, kulinariko, domačo obrt... To naj bi bila predvsem dodatna možnost organiziranega nastopa na trgu in doseganja višjih cenovnih razredov.

Ljudje radi vidimo, da se načrti, ki smo se jih lotili, pa četudi so še tako zahtevni, vsaj začnejo uresničevati za časa našega življenja. Pri tem velikokrat zadostuje že, če opazamo, da se stvari premikajo v pravo smer, pa čeprav je do pravih rezultatov in končnih ciljev še daleč.

To sicer ni moje osnovno vodilo pri pripravi programa razvoja naše občine v prihodnje, vendar pa želim že s tem uvodnim stavkom povedati, da vseh ciljev nikoli ne bo možno uresničiti. Vedno jih bo več, kot jih je objektivno mogoče izpolniti.

Gledano z očmi nasprotnikov in opozicionistov bi bilo morda boljše, če se čim manj stvari premika, zato bodo tudi v tem mandatu delali vse, da bi se razvoj čimbolj upočasnil oziroma morda celo obstal na mestu. Vendar sem prepričan, da nas je veliko več tistih, ki si dinamičen razvoj želimo in smo pripravljene pri tem aktivno sodelovati.

- Dopolnilna dejavnost na kmetijah je nujna dodatna vsebina za lastno prodajo ustvarjenih resursov (vseh pridelkov).
- Ker je območje občine po možnostih kmetovanja možno deliti na območja, primerna za sadjarstvo, vinogradništvo, pridelavo žit, sladkorne pese, ajde, prosa, pašnike... je temu primerno potrebno pripraviti razvojne projektne naloge, ki bodo upoštevale te danosti.
- Nadaljevanje priprave forumov kot oblike civilne iniciative, prek katere bo možen posreden pritisk na vladne ukrepe, ki bodo morali bolj upoštevati položaj te panoge na območju, kot je naše, kjer je še vedno veliko kmečkega življa.

IZKORISTIMO MOČNOSTI RAZVOJA GOSPODARSTVA, PREDVSEM TURIZMA, OBRTI IN PODJETNIŠTVA

Čeprav sodi naša občina po zadnjih podatkih zavoda za zaposlovanje med občine v regiji z najmanj registrirano brezposelnimi, je moja osnovna želja in cilj ustvarjati pogoje za nova delovna mesta predvsem v gospodarstvu – torej v realnem sektorju.

Glede na naravne danosti in že razviti turistični potencial vsekakor največ pričakujem od turizma in z njim povezanih dejavnosti. S tem namenom se pospešeno pripravljamo na ustanovitev Lokalne turistične organizacije, ki nam daje možnosti, da med prvimi v državi v skladu z novim Zakonom o pospeševanju turizma dobimo dodeljen naziv »turistično območje«. S tem se bodo možnosti načrtnega razvoja in promocije turizma bistveno povečale, saj bo možno poleg sodelovanja v pripravi nacionalne strategije razvoja turizma sodelovati tudi pri delitvi sredstev za turizem z državne ravni – to pa odpira dodatne možnosti tudi za nove projekte, s katerimi želimo popestriti našo turistično ponudbo. Lokalna turistična organizacija, ki naj bi imela sedež v naši občini, bo glede na zadnje srečanje županov s področja upravne enote Murska Sobota vključevala vse te občine in morda še katero z drugega konca Prekmurja. To bi naj bil tudi hkrati eden od projektov regionalnega povezovanja na interesni bazi.

Kaj imam v mislih, ko govorim o novih možnostih na področju turizma? Predvsem nove pridobitve v okviru projektov, ki tečejo znotraj Zdravilišča Moravske toplice, možnosti novih turističnih objektov v Bukovnici, Vučji Gomili, Čardi, vinske turistične ceste na vseh vinogradniš-

kih območjih z dodatno raznoliko ponudbo, kolesarske steze, tržnico v centru občine, revitalizacijo in ureditev gramoznic v Ivancih, Mlajtincih, Filovcih, Lukačevcih, ureditev kašipotov in označevalnih tabel, vključitev lova in ribolova...

Pa projekte, ki bodo lahko pomembno vplivali na razvoj kmetijstva in istočasno nudili dodatne zaposlitve, kot je zamišljeno z manjšimi predelovalnimi obrati – mlini, polnilnice, pakirnice, pekarnice, mesnice, hladilnice, vinska klet, sirarne, kmečki turizmi z prenočitvenimi zmogljivostmi...

Seveda bo potrebno več sodelovanja tudi z že delujočimi obrtniki in podjetniki, predvsem pa moramo podpirati njihove razvojne cilje. Tu lahko pomembno vlogo odigra naše inkubatorsko podjetje Sinergija, zato je nujno, da se tudi podjetniki in obrtniki sami bolj kot doslej neposredno seznanjate z možnostmi njihove pomoči.

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

Brez kanalizacij, vodovodov, cest in drugih nujnih objektov infrastrukture seveda ni mogoče pričakovati pravega razvoja, zato bomo tudi v tem mandatu morali veliko pozornosti namenjati v občini, vodstvih KS in vaških odborih tudi tem vsebinam. Moja osnovna želja je, da v letu 1999 dokončamo večino vaških cest na Goričkem, ki bodo omogočile našim občanom, da pred vstopom v novo ti-sočletje pridejo domov po urejeni cesti.

Sicer pa bomo v tem obdobju veliko več pozornosti in sredstev namenjali izgradnji kanalizacij in zagotovitvi zdrave pitne vode za vse naše prebivalce.

Z izgradnjo osnovnih infrastrukturnih objektov pa se odpirajo možnosti za to, da ponudimo novim investitorjem opremljene parcele v urejenih obrtnih, podjetniških ali stanovanjskih conah oziroma soseskah. To pa so tiste vsebine, ki naj bi naše vasi, naselja, predvsem pa večje pol-centre v občini spet postavile v položaj, ko se bodo ljudje zaradi bogastva, ki ga ponuja življenje na podeželju, vračali v te kraje.

DRUŽBENE DEJAVNOSTI

Šolski prostor v tem trenutku ne rabi večjih investicijskih vlaganj, saj smo ena od redkih občin, ki ima to infrastrukturo dobro urejeno. Po dokončanju vrtec v Bogojini in Filovcih velja enaka ugotovitev tudi za vrteški prostor. Vendar pa s tem v občini nismo rešili vseh perečih problemov – tu je določanje šolskih okolišev; zadeve so lahko tudi neprijetne, če ne bomo zmogli skupnega razmišljanja v dobro naših otrok ob upoštevanju dejstva, da je potrebno izgrajeno šolsko mrežo v občini zadržati vsaj na tej ravni.

Prepričan pa sem, da je vlaganje v znanje in kadre dolgoročno najboljša ekonomska naložba, zato bomo tudi v prihodnje zadržali princip štipendijske politike in pomagali nadarjenim in dobrim študentom in tudi tistim, ki se morda odločajo za raziskovalno delo.

Bogati smo z različnimi vsebinami s področja kulture, zato je nujno, da to svoje bogastvo ponudimo na različne načine širši javnosti, obogatimo turistično ponudbo in na način, kot je za posamezne kulturne vsebine primerno, to tudi ohranimo za naše naslednje generacije. Verjetno v ta kontekst spada nadaljnja izdaja delov naše male monografije in še kaj.

Šport je organiziran v občini veliko bolje kot marsikje drugod, kjer imajo športne zveze kot skupne organizacije športnikov na občinskih ravneh veliko več tradicije – nadaljevali bomo dobro začrtano delo in poskušali več vsebine in denarja namenjati kvaliteti in množičnim prireditvam. Problem predstavlja iskanje sponzorjev za naše športne kolektive. Veliko dela so opravili najodgovornejši v posameznih klubih, veliko pa prispevajo tudi starši – tudi v prihodnje ne kaže na bolje.

Zdravstvo imamo dobro organizirano, zato velikih dodatnih investicij ne načrtujemo. V preteklosti smo veliko storili za to, da so ljudje deležni kvalitetnih zdravstvenih storitev v naših ambulantah, lekarna je bistveno približala te storitve našim občanom.

Sociala bo v prihodnje precej večje breme občinskega proračuna, zato bom tej temi v eni od prihodnjih številčk Lipnice namenil daljši vsebinski sestavek. Ob tej priložnosti pa želim omeniti, da priprave na gradnjo doma za ostarele v naši občini prehajajo v sklepno fazo, in upam, da ga bomo začeli graditi v letu 1999.

Pred nedavnimi je bila ustanovljena gasilska zveza občine. V pripravi je strategije razvoja gasilstva v občini. Na tem področju lahko pričakujemo določene spremembe, saj so stroški sedanje organiziranosti preveliko breme tako za občino kot za sama PGD. Prepričan sem, da društvo ne bomo ukinjali, saj imajo bogato tradicijo.

PRORAČUN OBČINE

Seveda pa je za prihodnje delovanje občine in možnost uresničitve zastavljenih strateških ciljev zelo pomembno, kakšna je njena ekonomska (proračunska) moč, zato bo ob spremenjenem načinu financiranja, ki se uveljavlja z letom 1999, veliko pomembnejše kot doslej skrbeti tudi za prihodkovno stran proračuna. To pa ne bo vedno najlažje, včasih pa tudi ne priljubljeno početje, predvsem, če bo treba posegati po dodatnih virih, vendar že zdaj zagotavljam, da bom kot dober poznavalec proračuna in financiranja javne porabe storil vse, da bi bile te obremenitve čim manjše za ljudi v občini. Občina bo morala predvsem zaradi potreb na investicijskem področju stalno paziti na to, da uveljavi vse tiste lastne vire, ki bodo neposredno imeli odraz na obseg sredstev, ki jih s tem lahko dobi iz državnega proračuna. Več o sistemu bodočega financiranja občine bom poskušal zapisati ob pripravi občinskega proračuna, ki bo že rezultat novega načina financiranja.

Več pozornosti kot doslej bomo v občini morali namenjati pripravi projektnih nalog, če želimo pripravljene pričakati možnosti, ki se ponujajo iz evropskih strukturnih skladov po letu 2000. Zato je spet zelo pomembno, da imamo izgrajeno lastno vizijo razvoja, ki bo osnova priprave posameznih projektov. Del evropskih sredstev bomo verjetno lahko koristili že v letu 1999 – gre za nepovratna sredstva za kolesarske steze.

Če se po jutru dan pozna, potem se nam v prihodnje obetajo tu velike možnosti, saj sem član ene od teh komisij.

Moja želja za konec tega pisanja v novoletni številki naše Lipnice je tudi to, da bi Vam lahko morda že v naslednjem letu prek našega internega TV kanala zaželel srečno, zdravo in uspešno novo leto na začetku novega ti-sočletja.

Ali bo to leto 2000 ali 2001, pa se bodo morali dogovoriti drugi.

Feri CIPOT, župan

SPRAVILO SLADKORNE PESE LE POČASI NAPREDUJE

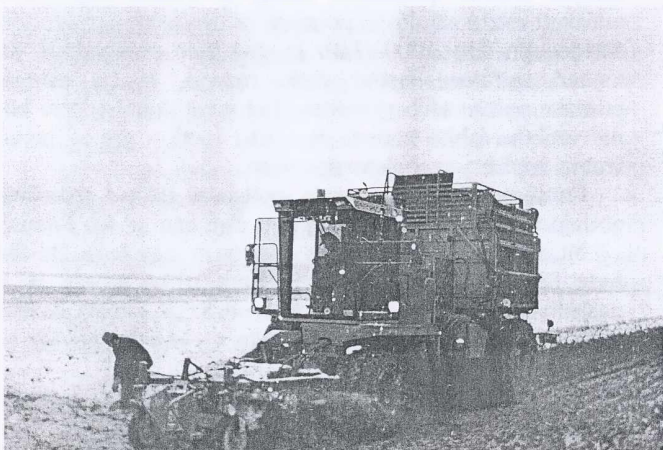
Muhasta jesen z obilo padavin, sprva je bil to samo dež, v zadnjih dveh tednih pa tudi prezgodnji sneg, je letos pošteno zagodla predvsem pridelovalcem sladkorne pese, saj ti s svojih polj še vedno niso uspeli v celoti spraviti letošnjega pridelka.

Po zadnjih podatkih je najhuje na poljih na obeh bregovih reke Mure ter na Dolenjskem, kjer je kljub masovnemu ročnemu obiranju še vedno za okrog 400 hektarjev neobranih površin, kar je po informacijah iz tovarne sladkorja v Ormožu manj kot desetina vseh površin, ki so jih slovenski kmetje letos namenili tej poljščini.

Zaradi obilice snega ter izjemno nizkih temperatur so možnosti, da bi pridelek s pomočjo posebnega obiralnega stroja - goseničarja, ki ga je Tovarna sladkorja iz Ormoža posebej za letošnjo mokro spravilo za potrebe pomurskih pridelovalcev uvozila iz Nizozemske, tudi na poljih v naši občini, kjer je pod snežno odejo ostalo še nekaj deset hektarjev sladkorne pese, zelo otežene.

Kljub temu ni razloga za preplah, saj v Ormožu zagotavljajo, da bodo prevzeli in predelali ves letošnji pridelek sladkorne pese. Prevzem so prav zaradi vremena podaljšali do 20. decembra.

Geza GRABAR

Prestrukturiranje kmetijstva UMETNO NAMAKANJE POLJ V IVANCIH ŽE PRIHODNJE LETO

Prestrukturiranje kmetijstva je v naši državi nujno potrebno. O tem je bilo doslej pri nas malo storjenega, vendar se prvi pozitivni premiki vendarle kažejo. Sem lahko mirne duše uvrstimo tudi kmetijska območja na vzhodnem in jugovzhodnem delu Ivanec, kjer se v teh dneh končuje gradnja namakalnega sistema, prvega te vrste v pokrajini ob Muri.

O namakanju v Ivancih je bilo doslej že veliko povedanega, pa tudi ideja o umetnem namakanju prodnatih polj iz bližnje gramoznice je stara že več kot desetletje.

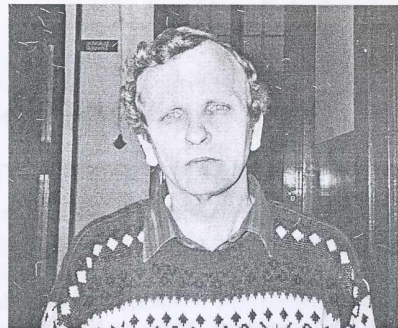
Po opravljeni študiji, analizi ekonomičnosti tovrstnega sistema, ki so v svetu že stara praksa, pridobitvi vseh potrebnih soglasij s strani lastnikov kmetijskih zemljišč ter zadovoljltvi zahtev na državnih ravni, so se zadeve v zadnjih letih premaknile z mrtve točke. Tako so na Ivancih že leta 1995 ustanovili namakalno skupnost, ki se je dve leti zatem preimenovala v Kmetijsko zadrugo Kaplica. V slednjo se je doslej vključilo enajst članov: deset kmetov ter Pomurski namakalni konzorcij kot gospodarsko-interesno združenje za pripravo terena za izvajanje namakalnih sistemov v praksi. Kot nam je povedal Franc Nežič, predsednik Kmetijske zadruge Kaplica, v omenjeni zadrugi pričakujejo, da se bo članstvo povečalo na 15 ali 20. To pa v prvi vrsti zato, ker so bili prvi rezultati namakanja že vidni: letos spomladi je namreč na 4,5 hektarjih že stekla poskusna proizvodnja, za omenjeni projekt uvajanja vrtnin v poskusnem centru v Ivancih pa je država zagotovila 3,9 milijonov tolarjev nepovratnih sredstev. Ker takrat namakalni sistem še ni bil zgrajen, je bila potrebna improvizacija, saj so vodo črpali iz vodnjakov, ki so jih izvrtali kar na poljih.

»Poskusna pridelava vrtnin, v prvi vrsti je šlo za rani krompir ter zelje, solato in radič, se je obnesla nad pričakovanji. Pri sami vegetaciji vrtnin, pa tudi trženju, so nam zelo pomagali strokovnjaki Kmetijske svetovalne službe soboškega Živinorejsko veterinarskega zavoda z gospo Zito Flisar Novak na čelu, od katerih pričakujemo pomoč tudi prihodnje leto, ko bo namakalni sistem s črpališčem vode za namakanje v gramoznici že v uporabi,« pravi Nežič.

»Opažamo, da je najtežji segment pri pridelavi vrtnin prav trženje, kjer nimamo prav nobenih izkušenj. Zato je na nas, da za lažjo prodajo in enotno nastopanje na trgu za prihodnje leto v okviru zadruge izdelamo program trženja. Ker država za vrtnine predvideva ustanovitev odkupnih centrov, smo tudi na Ivancih kot zadruga zelo zainteresirani za ustanovitev oziroma zgraditev podobnega centra,« razmišlja predsednik Nežič.

Sicer pa se v teh dneh končuje gradnja namakalnega sistema, ki bo »pokril« kar 85 hektarjev površin v okolici Ivanec. Za ureditev omenjenega sistema je tudi ob pomoči nekaterih pomurskih poslancev ministrstvo za kmetijstvo zagotovilo 70 milijonov tolarjev nepovratnih sredstev.

Geza GRABAR

Franc Nežič

REPRODUKCIJA PRAŠIČEV

Pogoja za dobro rejo, z namenom, da bi dobili čimveč odstavljenih pujskov po svinji, sta normalni ciklus in stalna gnezda pujskov.

Spolna zrelost nastopi med 5-8 mesecem starosti. Zaželjeno je, da mladice ob prvem pripustu nimajo prevelike telesne teže in da so kazale znake gonjenja že večkrat.

Če izbiramo mladice med lastnimi živalmi, moramo takšno žival dobro pregledati.

Najprej pregledamo rilec - obe čeljusti morata biti enako dolgi (nevarnost atrofičnega rinitisa), noge morajo biti ravne (x- ali o-stoja), parklji enako dolgi (pogosto eden na zadnjih nogah daljši), seski morajo biti dobro razviti (ne vleknjeni - slepi) in biti jih mora najmanj 14, spolni organi morajo biti prav tako primerno razviti (dvospolniki).

Za rejca pujskov je sicer vedno ceneje kupiti mladice, kakor da jih vzreja sam. Dobro je, da kupujemo čimveč iz iste reje (ista populacija mikrobov - prekužitev) in da držimo te živali v posebnem prostoru vsaj 14 dni. Tam v tem času očistimo živali notranjih in zunanjih zajedalcev; ko pridejo v matično čredo, so proste parazitov. Letni remont v intenzivni proizvodnji je cca 40 % - toliko živali s slabšo proizvodnjo moramo zamenjati z mladnicami.

Znaki gonjenja in ciklusne spremembe na jajčnikih in maternici si sledijo v cca 3 tedenskih presledkih (± 4 dni) in so regulirani s strani različnih hormonov.

POMANJKANJE ZNAKOV GONJENJA PRI MLADICAH

Pomanjkanje znakov gonjenja (nestria) pri mladnicah je lahko posledica:

1. Anatomskih napak
2. Napak v klimatskih razmerah v objektu: je prevroče ali so prevelika nihanja v temperaturi, preprih, premajhna vlažnost zraka
3. Napak v držanju, kot so:
 - prenaseljenost
 - premali kontakt s plemenskim merjascem
 - prevelik kontakt s plemenskim merjascem (več kot 10 ur)
4. Napak v prehrani:
 - preveč energije (koruza, pšenica)
 - plesni v hrani, kar lahko vodi do hormonalnih motenj
5. Kroničnih bolezni s hujšanjem, paraziti
6. Folikularnih cist - pogojene so s hormonskimi motnjami ali z nepravilnim časom aplikacije hormonalnih preparatov.

POMANJKANJE ZNAKOV GONJENJA PRI STAREJŠIH SVINJAH

Pomanjkanje znakov gonjenja pri starejših svinjah pa je ponavadi posledica:

1. Prevelike izgube telesne teže med sesanjem (nad 10 %)
2. Napake po odstavitvi, npr. preveliko razburjenje živali
 - a) pomanjkljiva prehrana (v času, ko pričakujemo gonjenje in v času gonjenja zvišamo količino beljakovin z ribjo ali mesno moko in sojo, da se »veže« več pujskov in dobimo večja gnezda)
 - b) pomanjkljiv kontakt s plemenskim merjascem
 - c) pomanjkljiva svetloba (več kot 50 luxov, taka, da še lahko čitamo časopis).
3. Folikularnih cist
4. Kroničnih bolezni - težave s krvotokom, vnetja sečil itd.
5. Navidezna brejost

VZROKI PREGONITEV

1. S strani merjasca - napake v zaskoku, slabo seme, mladi merjasci naj ne bi skakali pred 8 meseci starosti in takrat naj bi tehtali cca 120 kg. Prav tako naj mladi merjasci ne bi skakali več kot dvakrat na teden. En merjasec zadostuje pri naravnem pripustu za 20 plemenskih svinj in rabi boks velikosti 6-7 m². Pogosta napaka je tudi prehehri pripust - to pri naravnem načinu osemenitve ugotovi merjasec, pri umetnem pa moramo mi: svinje ne pripuščamo, če ne kaže privolitvenega refleksa

(ne stoji pri miru, ko jo želimo podrgniti po kolenski gubi ali ne pusti, da se vsedemo nanjo ipd.).

2. Spremembe na rodilih
3. Bakterijske infekcije (bruceloza, leptospiroza, streptokoki)
4. Virusne infekcije (svinska kuga, parvoviroza, PRRS, Aujeszkij)
5. Splošna vročinska obolenja (influenca, rdečica)
6. Akutna in kronična vnetja sečil in maternice
7. Invadiranost s paraziti - odpraviti zunanje in notranje zajedalce 3-5 tednov pred porodom, najbolje z injekcijo primerne zdravila
8. Težave med in po porodu - vnetje vimena, maternice in pomanjkanje mleka, nepravilna pomoč pri porodu
9. Napake v držanju - premrzlo, prevroče, stres
10. Napake v prehrani

Redne in neradne pregonitve, rana embrionalna smrtnost in težave s koncepcijo so lahko posledica vsakega faktorja posebej. Če pregonitvi sledi rjavkast izcedek, je to znak, da so živali bile breje in da je prišlo do rane embrionalne smrtnosti. Kadar pride do pregonitve po 4 ali več tednih, merjasec običajno ni krivec za pregonitev.

Največ težav za ponovni pripust je po prvem porodu (do 70 %). Kaj lahko storimo, da do tega ne pride:

- preparat KAROVIT od 3. tedna po porodu pa do osemenitve (ena žlica na dan med hrano)
- združevanje svinj v skupine po pet živali po odstavitvi (naravna konkurenca - vonj)
- stres (vožnja z živinsko prikolico, menjava hrane in prostora itd.)
- klicanje žit in pokladanje le-teh, ko so velike cca 10
- pokladanje kvasa
- aplikacija hormonov v obliki injekcije

PREDNOSTI UMETNEGA OSEMENJEVANJA

- seme najboljših merjascev
 - zmanjšanje stroškov z nakupi dragih plemenskih merjascev - doma si pustimo le merjasca za »iskanje« svinj, ki so v ciklusu in ga ne pripuščamo
 - pridobimo prostor za plemenske svinje
 - higienski faktorji - manjša možnost za prenos bolezni
- Z izvajanjem teh ukrepov težimo k proizvodnji, ki bi nam dajala vsaj:
- 2 gnezdi na leto
 - 75% svinj, pripuščenih do 8. dne po porodu
 - 80 % svinj, brejih po prvem pripustu
 - 15 % pregonitev
 - 5 % nebrejih
 - 2.5 % preranih porodov (pred 112. dnevom brejosti)
 - 10 živorojenih po gnezdu
 - 7 % mrtvorojenih pujskov
 - 14 % smrtnost do 8. tedna starosti
 - 8.5 pujskov, odstavljenih po gnezdu
 - 17 odstavljenih pujskov na svinjo na leto

V želji, da bi vam moji nasveti pomagali, na svidenje do naslednje številke.

Marko NABERGOJ, dr. vet. med.

Veterinarski inženiring NABERGOJ d.o.o.

Moravske Toplice

Tel.: 48-230

Ambulanta: 8-16, sobota 8-12

Trgovina in dostava: 8-16, sobota 8-12

Terensko delo: 24 ur

PREDSTAVLJAMO VAM

KRAJEVNA SKUPNOST TEŠANOVCI

KS Tešanovci sestavlja pet naselij, ki se razprostirajo deloma na ravninskem območju vzhodnega Ravenskega in nekatera z južnim robom segajo do Lipnice in Ledave (Lukačevci, Mlajtinci, Tešanovci). Suhi Vrh in Vučja Gomila ležita na južnem robu Goriškega in pomembna sestavna dela tamkajšnjega gospodarstva sta sadjarstvo in zlasti vinogradništvo. Prav na Suhem Vrhju se začneja en krak vinske ceste, ki bo v nekaj letih povezala vinorodne kraje v Prekmurju.

naselje	hišnih št.	vikendov	št. prebivalcev
Tešanovci	130	1	404
Vučja Gomila	135	15	339
Suhi Vrh	35	80	78
Mlajtinci	45	-	178
Lukačevci	15	-	59
KS Tešanovci	360	96	1.058

KOMUNALNA IN VZDRŽEVALNA DELA

V programu dela KS, ki nam ga je sredi poletja posredoval dolgoletni predsednik sveta in krajevni aktivist Geza Rituper (zahvalimo se mu ob tej priložnosti za požrtvovalno in prizadevno delo!), prevladujejo dela pri komunalni infrastrukturi in vzdrževanju javnih objektov. Tako so v **Tešanovcih** prekrili streho vaško-gasilskega doma, uredili vodovod in centralno kurjavo v domu, tudi v gasilskih garažah, trgovini in prostorih, ki jih zaseda javno komunalno podjetje Čista narava, prebelili in prekrili kapelico v središču vasi ter prostore podružnične osnovne šole, zasadili dreved ob igrišču, prav tako pa ves čas skrbeli za urejenost pokopališča in poljskih poti. Asfaltirali so pločnike, uredili kanalizacijo za odvod meteorne vode v zahodnem delu naselja, poglobili potok sredi vasi, predvsem pa so se skrbno lotili priprav na gradnjo kanalizacije.

V **Vučji Gomili** so pred leti zgradili mrliško vežico, uredili pokopališče in zvonik, uredili mladinsko sobo in prebelili vaško-gasilski dom, zgradili slačilnice za klub malega nogometa, asfaltirali poti po naselju in do Suhega Vrhja, da posejbi niti ne omenjamo vzdrževanja vaških cest z nadomestitvami propustov, grediranjem cest, navozom gramoza in podobnimi vzdrževalnimi deli.

Tudi prebivalci **Suhega Vrhja** so bili zaposleni z asfaltiranjem lokalnih cest in vzdrževanjem vaških poti. Veliko časa in sredstev je zahtevala adaptacija vaško-gasilskega doma s prizidkom in drenažiranjem. Uredili so pokopališče in v naselje pripeljali regionalni komunalni vodovod.

Mlajtinci so v zadnjih letih dobili asfaltno povezavo z občinskim središčem, zgradili mrliško vežico, uredili in osvetlili njeno okolico ter s cipresami zasadili novo mejo okrog povečanega pokopališča. Pomembna je ekološka sanacija divjega odlagališča na vzhodnem robu naselja in prizadevanje za lepo ureditev igrišča za mali nogomet (ekipa tekmuje v drugi medobčinski ligi M. Sobota, premorejo tudi ekipo veteranov, od športnih panog pa je aktivna šahovska ekipa). Temeljito so preuredili vaško-gasilski dom in prostore (tudi trgovski lokal, ki že več kot deset let gostuje v domu) opremili s centralno kurjavo.

Napori prebivalcev **Lukačevcev** so bili usmerjeni v pripravo in asfaltiranje ceste do pokopališča in naprej do Norsinec, urejanje pokopališča z zasaditvijo cipresne ograje, urejanje kapelice. V prihodnje to minivasico čakata še dve pomembni nalogi: ureditev ribnika in gradnja mrliške vežice.

Zanimiva je povezanost slednjih vasi: Mlajtinci in Lukačevci sodelujejo pri delu gasilskega društva, športnih aktivnostih ter delu drugih društev in organizacij, zglede pa tudi pri skupnih akcijah.

V obeh naseljih se pripravljajo na gradnjo kanalizacije in kabelske TV.

NEURESNIČENE NALOGE, NOVI NAČRTI

Pravzaprav smo jih deloma že našteali. V obeh naseljih – Mlajtinci in Lukačevci – se pripravljajo na gradnjo kanalizacije in kabelske TV. V Lukačevcih jih čaka izjemno zahtevna gradnja mrliške vežice, gradnjo nove vežice načrtujejo tudi v Tešanovcih. Tam si veliko prizadevajo za samopostrežno prodajalno, dela pri gradnji kanalizacije pa so se že pričela. To je najzahtevnejša investicija, ki je kraj ne bo zmožel brez pomoči občine in države. Mrliško vežico bodo gradili tudi na Suhem Vrhju, čaka pa jih še dokončanje ureditve vaško-gasilskega doma in ulične razsvetljave.

IN ŽIVLJENJSKI UTRIP?

Jelovskov breg nad Tešanovci (k.o. Suhi Vrh) se spreminja v vinotoški eldorado. Območje goric na prvi terasi nad ravnino je v nekaj letih zaživelo z dobro ponudbo domačih (prekmurskih) jedi in izjemno kvalitetnih vin. Erniševemu, Sevrovemu in Lipičevemu vinotoču se je to jesen pridružil še en Ernišev in območje je postalo priljubljena izletniška točka domačih in – v vse večji meri – tudi tujih gostov, ki si zaželijo drugačne gostinske ponudbe, kot jo lahko dobijo v večjih zasebnih in hotelskih restavracijah.

V vseh naseljih se del družabnega življenja odvija ob vsebinah društvenega delovanja (povsod so gasilska društva, skorajda v vseh krajih so nogometni klubi - mali nogomet, v Mlajtincih – kot smo že omenili – šahovska sekcija).

Vaška vodstva si skupaj z vodstvom krajevne skupnosti močno prizadevajo za boljše življenjske razmere (morda nekoliko preseneča le mlačnost dela prebivalcev Mlajtincev in Lukačevcev do gradnje kanalizacijskega sistema s čistilno napravo).

Opazna so prizadevanja za lepše okolje – Mlajtinci so letos med ocenjenimi kraji v občini pristali na drugem mestu.

Vendar ob soočanju z nekaterimi eksistenčnimi vprašanji priznavajo nemoč: predvsem ob položaju kmetijstva, ki je na tem območju močno zastopano. Povrh vsega so jih v novembru prizadele še poplave in ponekod onemogočile spravilo sladkorne pese.

Vendar: nekaterih razvojnih vprašanj občina ne ureja – z določenimi ukrepi lahko le blaži učinke (spodbude kmetijstvu, drobnemu gospodarstvu, urejanje con za nove dejavnosti idr.). Skupaj z voljo in prispevki občanov pa lahko krajevna skupnost veliko stori pri izgradnji infrastrukture. In tu so rezultati lepo vidni, načrti pa izjemno smeli.

Ludvik SOČIČ

NAJBOLJŠA: SLAVKO MIHOLIČ IN NK ČARDA

V Občini Moravske Toplice smo tudi letos izbrali najboljše športnike ter športne kolektive. Med lokalnimi skupnostmi smo bili med prvimi, ki smo opravili to prijetno in za razvoj športa neobhodno dejanje. Kljub razpisu v občinskem glasilu Lipnica in posebnemu pozivu, naj društva, skupnosti ali organizacije prijavijo posameznike ali športna društva na natečaj za izbiro najboljših, je bil odziv letos slabši kakor lansko leto. Komisija za izbor športnika, ki jo že od začetka vodi Slavko Škerlak iz Sebeborca, pa vendarle ni imela lahkega dela. Zaradi kar najbolj objektivne izbire se je osredotočila na nivo tekmovanja, kjer je bil tekmovalni uspeh dosežen.

Sklepna prireditve s podelitvijo plaket najboljšim je bila v dvorani vaško-gasilskega doma v Tešanovcih, kjer so se zbrali številni gostje in športni delavci, program pa sta popestrila domača ljudska godca Rumič in Remenar.

In kdo so najboljši?

Med društvi oziroma ekipami je po pričakovanju prvo mesto pripadlo Nogometnemu klubu Čarda iz Martjanec. Nogometaši NK Čarda so pripravili najprijetnejše presenečenje v III. državni ligi, saj so po jesenskem delu na visokem drugem mestu, prav tako drugi so v tem ligaškem tekmovanju tudi njihovi mladinci. Članska ekipa Čarde je že tretje leto zapored zmagovalec občinskega pokalnega tekmovanja v velikem nogometu.

Drugo mesto je pripadlo Strelski družini Sebeborci, katere strelci so osvojili 5. mesto na ekipnem prvenstvu A lige s serijsko zračno puško, bili so tretji na regijskem tekmovanju s serijsko zračno puško, pa sedmi v regijski ligi z malokalibrsko puško, osmi na mednarodnem turnirju Lendave z vojaško puško, tretji na odprtem nočnem turnirju v Gančanih z malokalibrsko puško, šesti na odprtem turnirju v Dobrovniku z malokalibrsko puško, peti na odprtem tekmovanju Gančan z malokalibrsko puško. Zmagali so na občinskem tekmovanju s serijsko zrač-

no puško. Med strelci SD Sebeborci sta se najbolj odlikovala Robert Čontala in Slavko Škerlak.

Tretje mesto v ekipni razvrstitvi je pripadlo Klubu malega nogometa Prosenjakovci. Člani KMN Prosenjakovci so bili prvaki občinske lige v sezoni 1997/98, po prvem delu sezone 1998/99 pa so na najboljši poti, da ponovijo uspeh. Osvojili so še druga mesta na Zelvovem memorijalu, občinskem nočnem turnirju v Filovcih ter na turnirju v Gornjih Slavecih.

Športnik občine Moravske Toplice za leto 1998 je postal 18-letni Slavko Miholič iz Čikečke vasi, sicer član Roko-

borskega kluba Murska Sobota. Miholič se je odlikoval na številnih domačih in mednarodnih turnirjih, je kadetski državni prvak, na svetovnem kadetskem prvenstvu v Pretoriji v Južnoafriški Republiki pa je osvojil odlično 7. mesto.

Drugo mesto je pripadlo atletu Gezi Grabarju, članu Tekaske sekcije Radenska in Atletskega kluba Pomurje, ki je v ciklusu sedmih mednarodnih krosov za zimski pokal osvojil drugo mesto, drugi je bil na maratonu Treh src v Radencih ter Teku trojk v Ljubljani; je zmagovalec teka na 10 milj v Gradcu in Olimpijskega teka v Moravskih Toplicah, na finalu Atletskega pokala Slovenije pa je v teku na 5.000 in 10.000 metrov osvojil četrto mesto. 14-letni karateist Denis Ficko iz Mlajtinec je osvojil tretje mesto v razvrstitvi najboljših športnikov. Denis je član Karate kluba Civitas iz Murske Sobote, nadarjen karateist pa se je odlikoval s prvim mestom na Pomurskem pokalu, bil je tretji na državnem mladinskem prvenstvu, peti mesti pa je osvojil na odprtem prvenstvu Ljutomera ter na mednarodnem turnirju v Bukarešti.

Posebne plakete za zgledni razvoj športa v občini so prejele vse tri osnovne šole: OŠ Bogojina, OŠ Fokovci in DOŠ Prosenjakovci.

Geza GRABAR

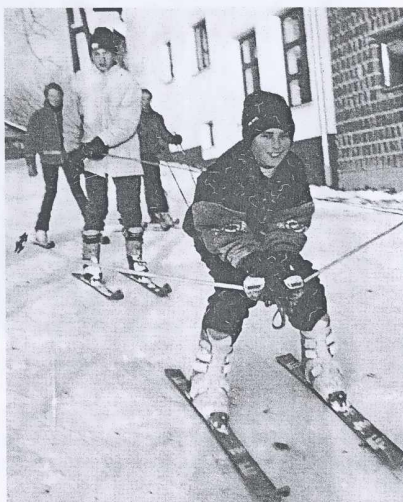
<p style="text-align: center;">EKIPE</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. NK Čarda 2. SD Sebeborci 3. KMN Prosenjakovci <p style="text-align: center;">POSAMEZNIKI</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Slavko Miholič, rokoborba 2. Geza Grabar, atletika 3. Denis Ficko, karate

Tešanovci SMUČIŠČE KAR SREDI VASI!

Kljub temu, da je pozimi hladno in so dnevi kratki, se smučanja in sankanja željni mladi (pa tudi manj mladi) tega letnega časa še kako veselijo. Tudi v Tešanovcih, kjer sicer v strnjem delu občestnega naselja ne premorejo večjega hriba, je tako.

Zares ni trajalo dolgo, da se je iznajdljivi Stanko Tivadar iz Tešanovec, človek poln idej in zamisli, odločil, da bo svojim in sosedovim otrokom zimsko vzdušje z visokogorskih smučišč pričaral kar sredi vasi, na domačem dvorišču!

»Kaj bi zapravljali težko prislužene denarce za smuko sto in sto kilometrov od doma, če pa to veselje lahko le za ceno dveh litrov nafte na dan naredim mladim smučarjem kar doma. Zaradi položnih hribov pa je to še manj nevarno,« je Stanko razmišljal ob našem obisku in nam izdal

skrivnost, da je stari avtomobilski diferencial preuredil v smučarsko vlečnico na kardanski traktorski pogon. Tako so Tešanovci kljub kilavim hribom postali pravo smučarsko središče že predlansko zimo; in tako je tudi letos, ko je prihajajoča zima že radodarna s snegom... Ob radovednih domačinih in drugih naključnih obiskovalcih - na zgornji postaji dobrih sto metrov dolge vlečnice se jih zlasti ob vikendih zbere vsaj toliko kot smučarjev - so seveda najbolj veseli mladi smučarji. Ti za dnevno smučarsko vozovnico plačajo enako ceno kot potem, ko snega ne bo več - torej nič.

Prav zaradi zanemarljivih stroškov obratovanja smučarske vlečnice, bi lahko Stankovo idejo posnemali tudi v drugih krajih v občini.

Geza GRABAR

ŠE VEDNO RAD OBLEČE GASILSKO UNIFORMO

Dolgi zimski večeri so kot nalašč za najrazličnejša kramljanja. Tudi o gasilstvu, ki je v prenekaterem kraju v svetu ob Muri v obliki redne društvene dejavnosti ter v vlogi gonilne sile za razvoj prisotno že več kot stoletje... Pri drugih družtvih si je tradicija gasilstva nabrala osem, devet desetletij. Oni dan smo se mudili v slikovitem kraju Vučja Gomila na južnih obronkih Goričkega, kjer smo obiskali starostu tamkajšnjega gasilstva, danes že 85-letnega *Kolomana Sabotina*. Mnogi so mi svetovali, da ga predstavim širšemu krogu bralcev, saj je zanimiv sogovornik, po drugi strani pa si ob gasilski slovesnosti ali pogrebu sotovariša v domačem kraju ali bližnji okolici še zmeraj nadene gasilsko uniformo.

Čil in zgovoren sogovornik, ki kljub častitljivi starosti ni potožil o boleznih ali drugih tegobah življenja, nam je zaupal, da je bil rojen 10. aprila leta 1913 v bližnjem kraju Selo in da se je na domačijo v Vučjo Gomilo priženil leta 1938. V zakonu z Vilmo sta se jima rodila dva otroka: hčerka Emilija in sin Emil. Odkar so se otroci odselili in mu je leta 1991 umrla žena, živi z vnukinjo Silvo.

Koloman Sabotin je najstarejši krajan Vučje Gomite in najstarejši gasilec v tamkajšnjem gasilskem društvu; že od leta 1972 je zaslužni član društva.

Kljub težkemu življenju ter pomanjkanju v otroških letih, med dvema vojnama ter nepo-

Koloman Sabotin

sredno po osvoboditvi leta 1945 z bistrim spominom govori o preteklosti. Pri tem ne pozabi omeniti, da vse do danes kot kmet vztraja na skopi gorički zemlji; da bi izboljšal razmere na kmetiji, je bil 22 mesecev tudi na sezonskem delu v Franciji.

»Tako, ko sem se priselil v Vučjo Gomilo, sem se pridružil tamkajšnjim gasilcem. Kot v vsakem kraju so bili požarniki tudi v Vučji Gomihi gonilna sila napredka in razvoja kraja, saj so bili edini organizirani v društvo. Gasilstvo je v tem kraju začelo delovati že leta 1924, zato je bilo ob mojem vstopu v njihove vrste že veliko narejenega. Zaradi pomanjkanja denarja ter zelo pogostih požarov je bilo na gasilcih veliko breme, ki smo ga pač prenašali skupaj s krajanji ter takratnimi lokalnimi oblastmi. Zelo pogoste so bile skupne akcije, tudi vaje usposobljenosti. Spomnim se neverjetno hitrega odziva na znake društvenega trubača, saj smo se na običajnem mestu zbrali že v nekaj minutah. Ker sem bil zelo zagnan za delo - pogostokrat je zato trpelo delo na kmetiji - so mi zaupali naloge podpoveljnika društva, več kot desetletje sem vodil tudi žensko desetino.«

Omenili ste pomanjkanje denarja za opremljanje oziroma financiranje dejavnosti. Čeprav dotacij za delovanje in opremljanje gasilskih društev ni bilo, ste vseeno našli obliko financiranja.

»Res je. Kljub temu, da okrajne oziroma lokalne skupnosti niso namenjale gasilstvu toliko kot danes, smo v blagajni vedno imeli nekaj denarja. Eden od najpomembnejših virov dohodka gasilskih društev so bile veselice, ki so bile v vsakem kraju zelo dobro obiskane. Če je velik obisk, seveda ni težko nekaj iztržiti. Tudi »borovo gostivanje« je bilo na Goričkem zelo razširjeno. V Vučji Gomihi smo pripravili kar dve, in na obeh sem bil pozvačin. Za opremo smo takoj po vojni opravili tudi številne nabiralne akcije. Kljub skromnemu življenju so ljudje za gasilstvo bili pripravljene prispevati. Bili so to časi! Ker pa je danes zabav najrazličnejših vrst veliko, se tudi obiskovalci (raz)redčijo. Mislim, da so ljudje zaradi televizije, časopisov, revij, radia in drugih medijev, že vsega naveličani. Zato tudi veselice več ne uspevajo. Pa tudi ljudje so se dandanes preveč zaprli vase in močno pogrešam tisto družabnost in enotnost, ki je bila prisotna v preteklosti. Kljub svojem 86. letu sem ostal zvest gasilski tradiciji in se rad oglasim v društvu, pa tudi za kakšno delo še poprimem.«

Čeprav so gasilska društva ustanovljena v prvi vrsti z namenom, da ob morebitnih potrebah intervenirajo na pogoriščih, gasilec nerad govori o požarih.

»Teh je bilo v preteklosti veliko več kakor danes. Razlog za to so bile seveda lesene in s slamo krite hiše, odprta kurišča, leseni dimniki. Pa tudi požigalcev je bilo v preteklosti veliko. Kljub skromni tehniki smo bili gasilci na pogoriščih največkrat uspešni, včasih pa žal tudi ne. Spominjam se, da nam je včasih zaradi neurejenih vodnih bazenov zmanjkalo vode za gašenje, zaradi dotrajanosti opreme pa je tudi kaka cev počila... Da smo razmere izboljšali, smo se ročno lotili izkopov protipožarnih mlak, pa tudi nabiralnih in drugih akcij za zamenjavo stare opreme. Na preglednih gasilskih tekmovanjih so bile ocenjevalne komisije veliko strožje, kot so današnje. Za razliko od drugih krajev v Vučji Gomihi gasilstvo tudi med vojno ni zamrlo, zahvaljujoč razpoložljivi opremi in ročni brizgalni, ki nam je okupator na srečo ni odpeljal.«

Da je rek »jabolko ne pade daleč od drevesa« resničen, sta lep zgled sin Emil in vnukinja Silva, ki nadaljujeta gasilsko tradicijo: vnukinja pri tamkajšnji ženski desetini, sin pa v gasilskih vrstah v Berkovcih, kjer opravlja dolžnosti strojnika.

G.G.

**SREČNO, ZDRAVO
IN ZADOVOLJNO
novo leto 1999 Vam želi**

**DRUŠTVO UPOKOJENCEV
MORAVSKE TOPLICE**

F O T O G A L E R I J A

Jože Pojbič: IGRA SVETLOBE, 1998

Informativni list Lipnica izdaja občina Moravske Toplice, zanjo odgovarja Franc Cipot, župan • uredil: Ludvik Sočič, šport pripravil: Geza Grabar • prelom in fotoliti: Atelje Antolin • tisk: Solidarnost, december 1998 • Lipnica ni naprodaj - vsako gospodinjstvo v občini jo dobi brezplačno, drugi interesenti pa na sedežu občine, Kranjčeva 3, 9226 Moravske Toplice, tel.: (069) 48-765, 48-810, 48-820, 38-500; faks: 38-502. Osnovne podatke o občini najdete na Internetu na naslovu: <http://www2.arnes.si/~msomt1/>